

GEORGE ORWELL

ŽIVOTINJSKA FARMA

NAKLADNIK

Egmont d.o.o.
Višnjevac 3, Zagreb

ZA NAKLADNIKA

Bruno Barbić

UREDNIKA

Ivana Mirošević

LEKTURA

Sanja Gojanović

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Blid

DIZAJN KORICA

Punkt studio d.o.o.

TISAK

Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
Zagreb, prosinac 2022.

NASLOV IZVORNICA

George Orwell, Animal Farm
Dizajn naslovne ilustracije: © Kaitlin Kall

© za hrvatsko izdanje Egmont d.o.o., 2022.
Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige
ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne
suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN: 978-953-13-2497-7

Cip zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001154748.

GEORGE ORWELL

Životinjska
farma

S engleskoga prevela
Ivana Ostojić

PULS

SADRŽAJ

1. POGLAVLJE	7
2. POGLAVLJE	19
3. POGLAVLJE	31
4. POGLAVLJE	41
5. POGLAVLJE	49
6. POGLAVLJE	63
7. POGLAVLJE	75
8. POGLAVLJE	91
9. POGLAVLJE	109
10. POGLAVLJE	123

1. POGLAVLJE

GOSPODIN JONES, s VLASTELINSKE FARME, zaključao je kokošinje preko noći, no bio je prepijan da bi se sjetio zatvoriti vratašca za životinje. Dok je prsten svjetlosti iz njegova fenjera plesao slijeva nadesno, doteturao je dvorištem, hitnuo čizme s nogu kraj stražnjeg ulaza, natočio si posljednju čašu piva iz bačve u praonici suđa te se uspeo do postelje, gdje je gospođa Jones već hrkala.

Čim se svjetlo u spavaćoj sobi ugasilo, u svim je gospodarskim zgradama nastupio metež i lepet. Tijekom dana pronio se glas da je stari Major, šampionski prasac pasmine srednji jorkšir, sinoć usnuo čudan san i poželio ga prenijeti drugim životinja-
ma. Dogovorili su se da će se svi sastati u velikom štaglju čim se gospodin Jones sigurno udalji. Stari je Major (tako su ga uvijek nazivali, iako je na izložbama sudjelovao pod imenom Willingdonski ljepotan) bio toliko cijenjen na farmi da su svi bili

spremni izgubiti sat sna kako bi saslušali što im on ima za reći.

Na jednom kraju velikog štaglja, na svojevrsnom uzdignutom podiju, Major se već ugnijezdio na svom ležaju od slame, pod fenjerom koji je visio s grede. Imao je dvanaest godina i odnedavno je prilično okrupnio, no i dalje je bio veličanstvena svinja, mudra i dobronamjerna izgleda unatoč činjenici da mu kljove nikada nisu odrezane. Nedugo potom pristigle su i druge životinje i raskomotile se svaka na svoj način. Najprije su došla tri psa, Bluebell, Jessie i Pincher, a potom svinje, koje su se smjestile na slamu tik ispred podija. Kokoši su se nasadile na prozorske daske, golubovi odlepršali na krovne grede, ovce i krave legle su iza svinja i počele preživati. Dva vučna konja, Boxer i Clover, došli su zajedno, koračajući vrlo polagano i spuštajući svoja golema dlakava kopita vrlo pažljivo za slučaj da se u slami krije kakva mala životinja. Clover je bila krupna majčinska kobilica, gotovo sredovječna, koja zapravo nikada nije u potpunosti vratila liniju nakon četvrtog ždrebeta. Boxer je bio golema zvijer, visoka gotovo dva metra, snažna poput bilo koja dva obična konja zajedno. Zbog bijele pruge preko nosa doimao se pomalo glupavo, a zapravo i nije bio prvorazredne inteligencije, no posvema su ga poštovali zbog postojana karaktera i izvanredne

radne snage. Nakon konja pristigli su Muriel, bijela koza, i Benjamin, magarac. Benjamin je bio najstarija životinja na farmi i najgore naravi. Rijetko je govorio, a kada bi progovorio, bila bi to obično kakva cinična primjedba — primjerice, rekao bi da mu je Bog dao rep da tjera muhe, no da radije ne bi imao ni repa ni muha. Jedini se od životinja s farme nikada nije smijao. Na pitanje zašto, odgovorio bi da se nema čemu smijati. Unatoč tome, i bez otvorena priznanja, bio je odan Boxeru; njih bi dvojica nedjelje obično provodili na malom ograđenom pašnjaku iza voćnjaka i pasli jedan kraj drugoga bez riječi.

Konj i kobilica su upravo legli kada je jato pačića, koji su izgubili majku, ispunilo štagalj, tiho pištajući i vrludajući amo-tamo u potrazi za mjestom gdje ih nitko neće pregaziti. Clover je digla zid oko njih velikom prednjom nogom, a pačići su se udobno smjestili i odmah zaspali. U posljednji je tren Mollie, budalasta, lijepa bijela kobilica koja je vukla kočiju gospodina Jonesa, elegantno uskakutala, žvačući kocku šećera. Zauzela je mjesto u prvim redovima i počela vrtjeti bijelom grivom, u nadi da će privući pažnju na crvene vrpce kojima je bila prepletana. Na samom kraju stigla je mačka, koja je, po običaju, potražila najtoplije mjesto, te se najzad sklupčala između Boxera i Clover; ondje je zadovoljno prela tijekom čitava Majorovog govora ne slušajući ga nimalo.

Sve su životinje sada bile prisutne osim Mosesa, pitomog gavrana, koji je spavao na prečki iza stražnjih vrata. Kada je Major vidio da su se svi raskomotili i da pozorno čekaju, pročistio je grlo i zaustio:

»Drugovi, već ste čuli da sam sinoć usnuo čudan san. No na san ću se vratiti kasnije. Najprije želim reći nešto drugo. Drugovi, mislim da neću još mnogo mjeseci biti s vama, a prije nego umrem dužnost mi je prenijeti vam mudrost koju sam stekao. Dugo sam živio, imao sam mnogo vremena za razmišljanje dok sam sâm ležao u svojoj štali, i mislim da mogu reći da razumijem prirodu života na ovom svijetu, kao i svake živuće životinje. O tome vam želim govoriti.

Dakle, drugovi, kakva je priroda ovog našeg života? Budimo iskreni: životi su nam jadni, teški i kratki. Rađamo se, dobivamo taman onoliko hrane koliko nam je potrebno da i dalje dišemo, a oni među nama koji su za to sposobni prisiljeni su raditi do posljednjeg atoma snage; a čim se naša korisnost primakne kraju, zakolju nas s neviđenom okrutnošću. Nijedna životinja u Engleskoj ne poznaje sreću ili rasonodu nakon prvog rođendana. Nijedna životinja u Engleskoj nije slobodna. Život životinje je jad i sužanjstvo: to je gola istina.

No, je li to jednostavno prirodni poredak? Je li to zato što je ova naša zemlja tako siromašna

da ne može priuštiti čestit život onima koji na njoj obitavaju? Ne, drugovi, tisuću puta ne! Englesko je tlo plodno, podneblje je dobro, može priuštiti hrane u izobilju neizmjereno većem broju životinja od onoga koliko ih sada ovdje živi. Samo ova naša farma mogla bi uzdržavati dvanaest konja, dvadeset krava, stotine ovaca — a svi bi mogli živjeti nezamislivo ugodno i dostojanstveno. Zašto onda i dalje živimo u ovom teškom stanju? Zato što nam gotovo polovicu proizvoda našeg rada krađu ljudi. Eto, drugovi, to je odgovor na sve naše probleme. Može ga se sažeti u jednoj jedinoj riječi — čovjek. Čovjek je jedini pravi neprijatelj kojeg imamo. Maknite čovjeka sa scene i iskorijenit ćete uzrok naše gladi i prekomjernog rada za sva vremena.

Čovjek je jedino stvorenje koje troši a da ne proizvodi. Ne daje mlijeko, ne nese jaja, preslab je da vuče plug, ne može dovoljno brzo trčati da bi hvatao zečeve. Pa opet je gospodar svim životinjama. Pošalje ih da rade, vraća im minimum koji je potreban da ne bi izgladnjele, a ostatak zadrži za sebe. Naš rad ore zemlju, naša balega je gnoji, a ama baš nitko od nas ne posjeduje više od samoga sebe. Vi krave koje vidim pred sobom, koliko ste tisuća litara mlijeka dale tijekom ove protekle godine? A što se dogodilo s tim mlijekom kojim ste trebale othranjivati snažnu telad?

Svaka kap otišla je u grla naših neprijatelja. A vi kokoši, koliko ste jaja snijele ove protekle godine i iz koliko su se tih jaja uopće izlegli pilići? Ostatak je završio na tržnici kako bi Jones i njegovi ljudi zaradili. A ti, Clover, gdje su ona četiri ždrebeta koje si donijela na svijet, koji su se trebali skrbiti o tebi i uveseljavati te u starosti? Svako je prodano u dobi od četiri godine — nikada više nijednoga od njih nećeš vidjeti. U zamjenu za tvoja četiri poroda i sav rad u polju, što si ikada dobila osim ograničenih porcija hrane i boksa?

A čak niti te bijedne živote ne smijemo odživjeti do prirodnog kraja. Zbog sebe gundati neću, jer sam jedan od malobrojnih sretnika. Dvanaest mi je godina i imao sam više od četiri stotine djece. Takav je prirodni život prasca. No nijedna životinja naposljetku neće umaknuti okrutnom nožu. Vi mladi krmci koji sjedite preda mnom, svaki od vas će u roku godinu dana urlati iz petnih žila u klaonici. Taj užas čeka sve nas — krave, svinje, kokoši, ovce, sve. Čak ni konji ni psi neće doživjeti bolju sudbinu. Tebe, Boxer, onoga dana kada ti velebni mišići stanu gubiti snagu Jones će poslati živoderu, koji će ti prerezati grkljan i rastrančirati te za lovačke pse. A što se pasa tiče, kada ostare i postanu bezubi, Jones im zaveže ciglu oko vrata i utopi ih u najbližoj bari.

Nije li, dakle, jasno kao dan, drugovi, da sva zla našeg života potječu od tiranije ljudskih bića?

Samo se riješimo čovjeka i proizvod našeg rada ostaje naš. Gotovo preko noći mogli bismo se obogatiti i osloboditi. Što nam je, dakle, činiti? Paraditi, danonoćno, tijelom i dušom, za svrgnuće ljudske vrste! Ovo je moja poruka vama, drugovi: ustanak! Ne znam kada će se taj ustanak dogoditi, možda za tjedan dana, možda za stotinu godina, no znam, pouzdano kao što vidim ovu slamu pod svojim nogama, da će prije ili kasnije pravda pobijediti. Na to se usredotočite, drugovi, ovaj kratak preostatak svojih života! A ponajviše, prenesite ovu moju poruku onima koji će doći poslije vas, kako bi budući naraštaji nastavili borbu dok ne izvojevaju pobjedu.

I upamtite, drugovi, neka vaša odlučnost nikada ne klone. Neka vas nikakav argument ne zavede. Nikada ne slušajte kada vam kažu da čovjek i životinje imaju zajednički interes, da boljitak za jednog znači i boljitak za drugog. Sve su to laži. Čovjek ne služi interesima nijednog drugog bića doli sebe. Svi su ljudi neprijatelji. Sve životinje su drugovi.«

U tom času prolomio se gromoglasan žamor. Dok je Major govorio, četiri velika štakora su ispuzala iz svojih rupa i sjedila su na stražnjim nogama, slušajući ga. Psi su ih odjednom ugledali, a štakori su živote spasili hitrim bijegom natrag u rupe. Major je podigao papak da ih stiša.